

doskonale kompendium wiedzy z zakresu rynków finansowych i ich integracji będące wyzwaniem intelektualnym nie tylko dla studentów, słuchaczy studiów podyplomowych i MBA, doktorantów, lecz także dla doświadczonych pracowników nauki poszukujących inspiracji dla swoich badań naukowych. Poza tym można ją zarekomendować przedstawicielom praktyki gospodarczej, którzy w sposób szczególnie powinni być zainteresowani dobrym przygotowaniem do przystąpienia do strefy euro.

Magdalena Majchrzak

Paweł Smaga, *Rola banku centralnego w zapewnianiu stabilności finansowej*, CeDeWu.pl, Warszawa 2014, ss. 399.

Recenzowana publikacja stanowi niezwykle interesujący przyczynek do trwającej wśród ekonomistów dyskusji na temat weryfikacji roli władz monetarnych w obliczu kryzysu finansowego. Przedkryzysowa koncentracja banków centralnych na zapewnianiu stabilności cenowej przyczyniła się do osiągnięcia w wielu krajach niskiej i stabilnej inflacji (*Great Moderation*), jednakże globalny kryzys finansowy postawił przed władzami monetarnymi nowe wyzwania, zmuszając je do podjęcia działań interwencyjnych niezbędnych do przywrócenia stabilności finansowej, która, będąc dobrem publicznym, wydała się wartością nadrzędną. Podążając za Autorem, należy stwierdzić, że dotychczasowy paradygmat nadrzędności celu stabilności cen jest w coraz większym stopniu podważany przez praktyczne działania banków centralnych na rzecz większego zaangażowania w dbałość o stabilność finansową. Autor, dokonując przeglądu literatury, wskazał tym samym na niejaki „powrót do korzeni” bankowości centralnej, przypomniał bowiem, że to właśnie potrzeba ustabilizowania systemu bankowego i zapewnienia płynności stanowiła główne przesłanki powołania do życia tychże instytucji.

Książka autorstwa Pawła Smagi porusza zatem niezwykle ważną i aktualną tematykę i stanowi cenną pozycję w piśmiennictwie polskim na temat roli banków centralnych w stabilizowaniu systemu finansowego. W ujęciu problemowym analizowana publikacja dowodzi dużej erudycji Autora, którą potwierdza swoboda poruszania się w bardzo bogatej literaturze przedmiotu, jak również wielowątkowa analiza problemu. Pojęcie stabilności finansowej badane jest tutaj zarówno z punktu widzenia czynników ją determinujących, samego pomiaru zjawiska, narzędzi w dyspozycji władz monetarnych, zarówno o charakterze prewencyjnym, jak i antykryzysowym, oraz zmian w architekturze sieci bezpieczeństwa finansowego, uwzględniających konieczność realizacji nadzoru makroostrożnościowego. Niezwykle udanym zwieńczeniem dzieła jest analiza empiryczna stopnia zaangażowania wybranych banków centralnych w dbałość o stabilność finansową.

Książka posiada przejrzysty i logiczny układ podporządkowany celom i problemom badawczym. Wątki główne rozwijane są w sześciu rozdziałach o charakterze teoretycznym oraz jednym rozdziale prezentującym wyniki badań empirycznych. Wątki poboczne, mniej istotne dla całego wywodu, zamieszczone są w ramkach lub aneksach, co ułatwia zachowanie logicznego porządku prezentowanych treści.

Rozdział pierwszy, w którym dokonano starannego przeglądu imponującej literatury przedmiotu, w dużej części angielskojęzycznej, przyczynił się do uporządkowania i zsyntetyzowania poglądów dotyczących roli banku centralnego w stabilizowaniu systemu finansowego, ukazując jednocześnie wielowątkowość i wielowymiarowość takich pojęć, jak: stabilność finansowa, kryzys finansowy czy ryzyko systemowe. Syntetyczne, często graficzne, zestawienie definicji wymienionych wyżej pojęć pod kątem najważniejszych parametrów i elementów składowych ukazuje dobitnie różnorodność podejść zarówno ze strony cytowanych ekonomistów, jak i analizowanych banków centralnych. Na pochwałę zasługuje podjęty przez Autora wysiłek przejrzystego zestawienia w układzie tabelarycznym elementów poszczególnych definicji, akcentowanych przez rozpatrywanych autorów. Szeroka analiza literatury tematu pozwoliła Autorowi na stworzenie dla celów badawczych własnego ujęcia tytułowego problemu. Autorska definicja określa stabilność finansową jako kondycję systemu finansowego o wybranych cechach, akcentując (1) prawidłową realizację

funkcji przez system finansowy, (2) ograniczony stopień narastania ryzyka systemowego oraz nierównowag makrofinansowych, (3) odporność systemu finansowego na szoki, (4) zdolność systemu finansowego do „samoleczenia” oraz (5) ograniczone przekazywanie negatywnych impulsów wewnątrz systemu oraz między systemem finansowym a sferą realną (s. 27-28).

W kolejnym rozdziale zaprezentowano uwarunkowania stabilności finansowej, wśród których uwzględniono m.in. globalizację i liberalizację, interakcje między systemem finansowym a sferą realną, sytuację na rynku finansowym czy też stan finansów publicznych. Podjęto także analizę oddziaływania na stabilność finansową instytucji znaczących systemowo w kontekście zadań banku centralnego w zakresie szczególnego nad nimi nadzoru, obejmującego m.in. poddawanie ich bardziej szczegółowym testom warunków skrajnych. Interesującym wątkiem tego rozdziału jest także analiza cech behawioralnych ostatniego kryzysu finansowego, choć można polemizować z Autorem, czy wszystkie wymienione czynniki miały podłoże wyłącznie psychologiczne. W rozdziale tym podkreślono, że czynniki pozornie nieistotne w krótkim okresie mogą zmniejszać skuteczność działań stabilizujących banków centralnych w dalszej perspektywie.

Rozdział trzeci poświęcony został usystematyzowaniu komplementarnych metod pomiaru (nie)stabilności finansowej oraz krytycznej ocenie ich przydatności dla banku centralnego. W tym celu analizie poddano wybrane wskaźniki mikro- i makroekonomiczne (*Financial Stability Indicators*, *Financial Soundness Indicators* – FSIs), które w nowatorski sposób zestawiono, tworząc autorski indeks stabilności finansowej. Autor wskazuje na konieczność standaryzacji metod i narzędzi badawczych przy pomiarze ryzyka systemowego, akcentując jednocześnie niebezpieczeństwa wynikające ze zmiennej natury czynników warunkujących stabilność finansową, jak również ryzyko błędu oparcia się na jednym wskaźniku ilościowym, z pominięciem wiedzy eksperckiej. W tym kontekście na uznanie zasługuje podjęta przez Autora w dalszej części książki próba wypracowania „operacyjnego” ujęcia definicji stabilności finansowej, której kwantyfikowalna forma umożliwiłaby praktyczne zastosowanie w działaniach banków centralnych służących jej przywracaniu lub utrzymywaniu. W rozdziale trzecim omówiono także nowatorskie metody pomiaru stabilności finansowej za pomocą mało rozpropagowanej jeszcze analizy sieciowej, badającej powiązania pomiędzy podmiotami finansowymi i rynkami finansowymi. Krytycznej ocenie poddane zostały także modele wykorzystywane do prognozowania zmiennych makroekonomicznych, stosowane dla celów polityki pieniężnej, których modyfikacja umożliwia ich zastosowanie do pomiaru stabilności finansowej.

Rozdział czwarty poświęcony został omówieniu działań prewencyjnych banku centralnego na rzecz stabilności finansowej. Podkreślono rolę jakościowych aspektów polityki pieniężnej, takich jak przejrzystość i wiarygodność. Zaakcentowano znaczenie właściwej komunikacji z rynkiem, np. za pomocą publikowanych raportów o stabilności finansowej. Scharakteryzowano rolę banku centralnego jako nadzorca nad systemem płatniczym i zaprezentowano bilans korzyści i kosztów poszczególnych systemów rozliczeniowych. W rozdziale tym wskazano także na kompetencje banków centralnych w realizacji funkcji nadzoru i omówiono przy tej okazji alternatywne modele nadzoru nad systemem finansowym.

W kolejnym rozdziale dokonano przeglądu działań antykryzysowych podjętych przez banki centralne w czasie ostatniego kryzysu finansowego. Poszczególne decyzje i instrumenty, szczególnie te o charakterze wykraczającym poza standardowy zakres narzędzi banku centralnego, zostały przedstawione w sposób dość ogólny.

W rozdziale szóstym przedstawiono nowe rozwiązania w unijnej architekturze sieci bezpieczeństwa finansowego i przedstawiono nowe mechanizmy pomocy finansowej dla krajów strefy euro. Wskazano na konieczność współpracy między bankami centralnymi. Na uwagę zasługuje w szczególności fragment poświęcony nadzorowi makroostrożnościowemu, znajdującemu się – zdaniem Autora – we wczesnym etapie rozwoju zarówno pod względem koncepcyjnym, jak i aplikacyjnym. Poruszono tutaj ważny aspekt koordynacji działań z zakresu nadzoru makroostrożnościowego z polityką pieniężną, tak aby eliminować przyszłe zagrożenia dla stabilnego poziomu cen.

W ostatnim rozdziale przeprowadzono analizę empiryczną stopnia zaangażowania banków centralnych w UE w dbałość o stabilność finansową. Analizę autorską poprzedzono prezentacją wyników najważniejszych dotychczasowych badań (zwrócono też uwagę na ich niedoskonałości). Na szczególne uznanie zasługuje jednak fragment rozdziału, w którym Autor publikuje wyniki własnych badań empirycznych. Wykorzystując skonstruowany autorski wskaźnik zaangażowania banku centralnego w dbałość o stabilność finansową (obejmujący 10 komponentów ocenianych

wartościowo), Paweł Smaga przeanalizował stopień zaangażowania banków centralnych w UE. Badanie wybranych instytucji nie potwierdziło postawionej hipotezy badawczej o większym zaangażowaniu banków centralnych strefy euro w stosunku do banków pozostałych krajów UE. Ważną cechą skonstruowanego wskaźnika było wykorzystywanie do jego obliczenia wyłącznie publicznie dostępnych informacji. Autor podkreśla, że wyższa wartość wskaźnika nie musi oznaczać większej skuteczności banków centralnych w zapewnianiu stabilności finansowej, choć z pewnością oznacza większy wysiłek na tym polu. Analiza wskaźnikowa wsparta została unikatowymi badaniami ankietowymi, w których udział wzięło 16 z 27 banków centralnych UE.

Podsumowując recenzowaną publikację, należy zatem w szczególności podkreślić nowatorstwo Autora w zakresie konstrukcji wskaźnika zaangażowania banków centralnych. Przeprowadzona w oparciu o autorski miernik analiza empiryczna stopnia zaangażowania banków centralnych UE, wsparta badaniami ankietowymi, jest niezwykle interesująca, a jej wyniki pozwoliły Autorowi na postawienie cennych wniosków aplikacyjnych. Na uznanie zasługuje także pracowitość Autora w zakresie przeglądu dotychczasowego dorobku naukowego, o czym świadczy niezwykle imponująca bibliografia.

Książka Pawła Smagi posiada liczne walory dydaktyczne, choć oprócz przekazania wiedzy, inspiruje do przemyśleń i weryfikacji opinii. O ponadprzeciętnych przymiotach recenzowanej książki stanowią aktualność i ranga podjętej tematyki, poziom naukowy prowadzonego wywodu, bogactwo cytowanej literatury oraz autorski wkład w rozwiązanie problemu badawczego. Z obowiązku recenzenckiego należy wskazać na nieliczne potknięcia językowe, które usprawiedliwiają dużą objętość pracy.

Pewnym mankamentem recenzowanej książki wydaje się niedostateczna uwaga poświęcona konkretnym programom wdrożonym w ramach niestandardowych działań banków centralnych w warunkach globalnego kryzysu finansowego. Autor skoncentrował się na przedstawieniu ogólnych założeń polityki niekonwencjonalnej oraz spodziewanych efektów jej wdrożenia, nie zagłębiając się w specyfikę rozwiązań zastosowanych w poszczególnych krajach. Niedostatek analizy w tym zakresie rekompensuje jednak usystematyzowana wiedza, jaką czytelnik czerpie z książki Pawła Smagi na temat dorobku naukowego w zakresie implikacji polityki bilansu banku centralnego, który został zestawiony w aneksach.

Publikację tę można zatem z pełnym przekonaniem zarekomendować wszystkim zainteresowanym problematyką roli banków centralnych w zapewnianiu stabilności finansowej. Czytelnik znajdzie w recenzowanej książce nie tylko skarbnicę wiedzy na temat analizowanych pojęć, lecz także będzie miał okazję zapoznać się z krytyczną autorską oceną oraz rekomendacjami Autora na temat zarówno strony instytucjonalnej, jak i praktyki stabilizowania rynków przez banki centralne.

Hanna Żywiecka

Krystyna Wojcik, *Public relations. Wiarygodny dialog z otoczeniem*, Oficyna a Wolters Kluwer business, 2013, ss. 972.

Wiek XXI jest erą informacji, erą umiejętnego komunikowania się, w którym public relations odgrywają kolosalną rolę we wszystkich najważniejszych płaszczyznach życia człowieka, począwszy od gospodarczej, a na społeczno-politycznej skończywszy, zarówno w układzie międzynarodowym, jak i w skali poszczególnych państw. W 2001 r. guru zarządzania Peter F. Drucker stwierdził, że „Globalizacja nie oznacza sprzedawania na całym świecie towarów i usług. Oznacza światowy obieg informacji. On staje się czynnikiem decydującym”. Dzisiaj nikt już nie kwestionuje, że Drucker miał rację. Co więcej, wszystko na to wskazuje, że znaczenie informacji będzie z upływem czasu nadal się zwiększać. W tej sytuacji niezwykle ważne jest rozwijanie kompleksowych badań naukowych z zakresu public relations i upowszechnianie ich wyników. Chodzi też o wypracowanie modelu komunikowania dla praktyków funkcjonujących w sferze politycznej, społecznej i gospodarczej, opartego na przekazywaniu szczerych, otwartych, aktualnych,

Copyright of Journal of Law, Economics and Sociology is the property of Faculty of Law and Administration of Adam Mickiewicz University in Poznan and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.

Właścicielem praw autorskich do „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego” jest Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zawartość czasopisma nie może być kopiowana, przesyłana do innych stron internetowych bądź zamieszczana na blogach bez pisemnej zgody wydawcy. Niemniej artykuły można drukować, kopiować lub przysyłać w formie elektronicznej na własny użytek.